

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р *Емилия Хинкова Евгениева*,

Относно: Дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2 Педагогика, научна специалност Специална педагогика

Тема на дисертационния труд: *Оптимизиране на обучението по английски език на ученици с лека умствена изостаналост в начална училищна възраст*

Автор: *Виолета Халачева, докторска програма по Специална педагогика*

Научен ръководител: *проф. д-н Милен Замфиров, Софийски университет “Св. Климент Охридски”, Факултет по науки за образованието и изкуствата, Катедра по специална педагогика*

Темата на настоящата разработка е новаторска и засяга важни проблеми от съвременната система за обучение на ученици с умствена изостаналост. Поставя акцент върху изискванията на съвременната образователна среда и необходимостта да се осигури достатъчна и работеща приобщаваща среда. В този смисъл обучението по английски език е важен момент от този процес за изграждане на социално активни членове на общество без изключване.

Дисертационният труд е представен на 180 страници, от които същинският текст е 161 страници и 19 страници приложения. Теоретичната част е развита в два параграфа на 50 страници, експерименталната част и количествения анализ по етапите на експеримента са представени на 89 страници, анализа на резултатите на 10 страници. Общо текстът е структуриран в четири параграфа, увод, заключение, библиография, приложение. Има баланс между отделните части: теоретична, експериментална, аналитична.

Теоретичната постановка е насочена към обосноваване на спецификата на чуждоезиковото обучение при ученици с умствена изостаналост. Авторката е поставена пред задачата да изясни един слабо разработен, за процеса на обучение, проблем както и да го съобрази с условията на новата реалност на новото информационно общество. Вероятно това е причината, в теоретичната част да се обърне внимание на базисните постановки, върху които стъпват методите на обучение на ученици с умствена изостаналост от средата на XX в. и съвременните постановки, които започват да се

конструират с навлизането на информационните технологии в живота на всеки член на обществото и в образователната система. Това дава възможност да се обособи едно твърде нестандартно взаимодействие между постановките, които се развиват на границата с XXI век. Прави впечатление, че е обърнато внимание на изводите от провежданите повече от две десетилетия международни изследвания за четене с разбиране. Акцентът в теоретичното представяне е насочен към функционалната грамотност, необходима за обезпечаване на базисно ниво за използване на писмен текст, в частност текст на чужд език.

На този фон структурата на теоретичната част не следва класическата структура и представлява опит за съвместяване на проблемите, които се проявяват в езиковото обучение на съвременните деца в два отделни параграфа, съответно: „Теоретични и практически аспекти на обучението на ученици с лека умствена изостаналост“ и „Работа с текст в чуждоезиковото обучение на ученици с лека умствена изостаналост“.

Теоретичните постановки за обучението на ученици с умствена изостаналост се търсят първо в изясняване на някои терминологични постановки. В синтезиран текст се представя твърде динамичната картина на промяна терминологията и доминантите в нея, което следва и динамичната промяна на разбирането за различните хора и тяхното място в обществото. На това основание са изяснени принципите на планиране и организиране на обучението и методическите подходи, в които се търсят модели, които стимулират подражанието и/или метакогнитивен подход, който да стимулира любопитството към възможностите за приложение на усвоения език.

Частта посветена на работата с текст в чуждоезиковото обучение е разработена по логиката на чуждоезиковото обучение. Започва се от изясняване на структурата на текста в речевото общуване и производния от него дискурс. Обръща се внимание на концепта на текста, пораждащ извънтекстовия му характер. Задават се образователни структури, които са породени от конструкти на текста спрямо наративни, дескриптивни, аргументи, регулативни елементи, съобразени със спецификите на възрастта на обучаемите. Прави се анализ на връзката текст – функционална грамотност като се взема под внимание постановката за четене с разбиране. Не на последно място се анализира и влиянието на текста върху изграждане на комуникативната компетентност. Обмислени са и затрудненията, които могат да се получат при обучението на чужд език в зависимост от образователните потребности.

Структурата на емпиричното изследване отговаря на изискванията за дисертационна разработка. Формулираната цел и хипотези са подкрепени от системата от изследователски задачи и методика на изследването.

Целта е конструирана върху конкретна текстова характеристика – наративната, което прави значително по-обозримо и възможно търсената педагогическа технология. Изследователски коректно е да се търси в хипотезата влиянието на работата с ключови езикови структури, които са и едни от основните маркери на съвременната функционална грамотност. Ключовите езикови структури в последните години се развиват изключително бързо чрез използването на база данните в информационната среда.

Това, което прави впечатление в дисертацията е:

1. Изследователската батерия, която е описана надлежно и следва логиката на построяване на иновативния модел. За покриване на възможностите на учениците с умствена изостаналост се приема ниво А1 от Общата европейска езикова рамка. Съдържателно текстовете са съобразени с житейския опит на учениците в избраната възраст и в обем, който е обозрим при четене – деветдесет думи.
2. Направената експериментална процедура, която съдържа: констатиращ, обучителен и заключителен етапи.
Констатиращият етап е представен с количествените данни от него и структурираната на тяхна основа дидактическа технология.
Обучителният експеримент е представен с описание на цялостната процедура, която изпълнява учителят при използването на разработената дидактическа технология. По този начин се дава възможност да се проследи реакцията и възможностите на обучаемите във всеки етап на процеса. Представени са количествени данни от проведеното изследване.
3. Разработеният иновативен модел е представен описателно и съответно на езиковата и комуникативната ситуация и обучителната стратегия по английски език.

Четвърти параграф, който е озаглавен анализ на данните, представя част от статистическите данни от изследването. Представената педагогическа технология е богата да резултати и ѝ се полага по-голямо внимание. Това, което е показано в тази част на дисертационното изследване, е че:

1. Структурираният иновативен модел може да послужи за основание на достъпна система за редуция на учебното съдържание по английски език за ученици с умствена изостаналост.
2. Структурният иновативен модел променя представата за обучение по чужд език и формирането на съответната ключова компетентност.

Авторефератът отговаря на изискванията за представяне на текст. На втора корица може да се представят техническите данни от дисертацията – страници, таблици и диаграми..

Приносите следват логиката на изследването и получените резултати.

Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено в дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’ на Виолета Халачева в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление, 1.2. Педагогика, докторска програма по Специална педагогика

3.10.2022 г.

София

Подпис:

Проф. д-р Емилия Евгениева